

เวียดนามเร่งปฏิรูปกิจการไฟฟ้า ปรับบทบาทรัฐวิสาหกิจ มุ่งเพิ่มประสิทธิภาพระบบพลังงาน

1. เนื้อข่าว

กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าเวียดนามเตรียมปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าครั้งสำคัญ โดยมีแผนแยกบริษัทระบบส่งไฟฟ้าแห่งชาติ (National Power Transmission Corporation: NPT) ออกจากการไฟฟ้าเวียดนาม (Vietnam Electricity: EVN) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจด้านสาธารณูปโภคไฟฟ้า และโอนย้ายไปอยู่ภายใต้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงฯ เพื่อส่งเสริมการแข่งขันในตลาดไฟฟ้า และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการไฟฟ้าของประเทศ

ทั้งนี้ นาย Bui Quoc Hung รองหัวหน้าสำนักงานการไฟฟ้าเวียดนาม (Electricity Authority of Vietnam) เปิดเผยในการแถลงข่าวเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2569 ว่า แผนดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อแยกกิจการผลิตไฟฟ้า ระบบส่งไฟฟ้า ระบบจำหน่ายไฟฟ้า และการค้าปลีกไฟฟ้าออกจากกันอย่างชัดเจน โดยแยกกิจการที่มีลักษณะผูกขาดโดยธรรมชาติออกจากกิจการที่สามารถเปิดให้มีการแข่งขันได้ เนื่องจากการลงทุนสร้างโครงข่ายระบบส่งและระบบจำหน่ายไฟฟ้าซ้ำซ้อนมีข้อจำกัดด้านการใช้ที่ดินและโครงสร้างพื้นฐาน อีกทั้งอาจก่อให้เกิดต้นทุนที่ไม่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ขณะที่กิจการผลิตไฟฟ้าและการค้าปลีกไฟฟ้าสามารถทยอยเปิดให้มีการแข่งขันได้ตามความพร้อมของตลาด นอกจากนี้ เวียดนามยังเดินหน้าปรับโครงสร้างรัฐวิสาหกิจด้านพลังงาน โดยได้แยกบริษัทผู้ดำเนินการระบบไฟฟ้าแห่งชาติและตลาดไฟฟ้าจากการไฟฟ้าเวียดนาม และโอนย้ายไปอยู่ภายใต้กระทรวงฯ แล้ว พร้อมทั้งมีแผนแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และลดสัดส่วนการถือหุ้นของรัฐในบริษัทผลิตไฟฟ้า 5 แห่ง ตลอดจนอยู่ระหว่างพิจารณาจัดตั้งบริษัทผลิตไฟฟ้าเชิงยุทธศาสตร์แห่งชาติ (National Strategic Power Generation Corporation) ซึ่งในระยะแรกจะยังคงอยู่ภายใต้การไฟฟ้าเวียดนาม ก่อนพิจารณาแยกออกเป็นหน่วยงานอิสระในระยะต่อไป โดยจะรับผิดชอบการดำเนินงานโรงไฟฟ้าพลังน้ำเชิงยุทธศาสตร์ที่มีวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์หลายด้าน (Strategic Multi-purpose Hydropower Plants) อาทิ โรงไฟฟ้าพลังน้ำฮวาบิญ (Hòa Bình) และโรงไฟฟ้าพลังน้ำอิตาลี (Ialy) รวมถึงโครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในอนาคต เพื่อรองรับความต้องการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นและเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศในระยะยาว

ในส่วนของการพัฒนาตลาดไฟฟ้า เวียดนามมีแผนทยอยแยกกิจการจำหน่ายไฟฟ้าออกจากกิจการค้าปลีกไฟฟ้าภายในบริษัทไฟฟ้า 5 แห่งของการไฟฟ้าเวียดนาม โดยจะเริ่มจากการแยกต้นทุนการจำหน่ายไฟฟ้าออกจากต้นทุนการค้าปลีกไฟฟ้า ก่อนดำเนินการแยกโครงสร้างองค์กรและการถือครองกิจการในระยะยาวเพื่อให้บริษัทจำหน่ายไฟฟ้าสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ซื้อไฟฟ้าในตลาดไฟฟ้าขายส่งที่มีการแข่งขัน และจำหน่ายไฟฟ้าต่อให้แก่ผู้ใช้ไฟฟ้าปลายทางได้อย่างเป็นอิสระ ทั้งนี้ การดำเนินการจะแบ่งเป็นระยะเพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงินและขีดความสามารถในการดำเนินงานของบริษัทที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบัน เวียดนามได้จัดตั้งตลาดผลิตไฟฟ้าที่มีการแข่งขัน (Competitive Power Generation Market) แล้ว และมีความคืบหน้าในการพัฒนาตลาดไฟฟ้าขายส่ง โดยมีเป้าหมายที่จะยกระดับการแข่งขันในตลาดขายส่งและจัดตั้งตลาดค้าปลีกไฟฟ้าที่มีการแข่งขัน (Competitive Retail Electricity Market) ในอนาคต ควบคู่กับการปรับปรุงกรอบกฎหมายและแผนพัฒนาพลังงานของประเทศ โดยกระทรวงฯ ได้เสนอมาตรการต่อรัฐบาลเพื่อสร้างหลักประกันด้านการจัดหาไฟฟ้าให้เพียงพอในช่วงปี 2570–2573 และเตรียมปรับปรุงแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าแห่งชาติฉบับที่ 8 (Eighth Power Development Plan: PDP8) ให้สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการใช้ไฟฟ้าและการลงทุนด้านกำลังผลิตและโครงข่ายระบบไฟฟ้า นอกจากนี้ ยังอยู่ระหว่างจัดทำร่างแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยไฟฟ้า (Law on Electricity) เพื่อเสนอต่อสภาแห่งชาติ (National Assembly) ในการประชุมที่มีกำหนดเริ่มวันที่ 17 ตุลาคม 2569 รวมถึงเตรียมมาตรการรองรับสภาพอากาศรุนแรง และสร้างความมั่นคงด้านเชื้อเพลิงสำหรับการผลิตไฟฟ้าก่อนเข้าสู่ฤดูแล้งในปี 2570

การปรับโครงสร้างและพัฒนาตลาดไฟฟ้างดงามมีความสำคัญต่อการรองรับความต้องการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของยานยนต์ไฟฟ้า ศูนย์ข้อมูล (Data Centres) และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งส่งผลกระทบต่อกรกระจายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและความต้องการใช้ไฟฟ้าในแต่ละพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลของกระทรวงฯ ระบุว่า ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2569 กำลังการผลิตไฟฟ้าติดตั้งรวมของประเทศเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 3.5 ต่ำกว่าเป้าหมายของรัฐบาลที่กำหนดไว้ร้อยละ 6.6 สะท้อนถึงความล่าช้าในการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าและโครงข่ายระบบไฟฟ้า ซึ่งมีอุปสรรคสำคัญได้แก่ การอนุมัติการลงทุน การเวนคืนและจัดหาที่ดิน การคัดเลือกนักลงทุน การจัดทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้า (Power Purchase Agreements: PPAs) และการกำหนดราคาไฟฟ้า ขณะเดียวกัน ปริมาณการผลิตและนำเข้าไฟฟ้ารวมในช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ที่ 266.58 พันล้านกิโลวัตต์-ชั่วโมง (kWh) เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.65 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้า สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการเร่งรัดการลงทุนด้านกำลังผลิตและโครงข่ายไฟฟ้า ควบคู่กับการปรับปรุงกฎระเบียบและโครงสร้างตลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขัน เสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน และรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของเวียดนามในระยะยาว (แหล่งที่มา <https://vietnamnews.vn/> ฉบับวันที่ 11 ตุลาคม 2569)

2. วิเคราะห์ผลกระทบ

การที่เวียดนามมีแผนแยกบริษัทระบบส่งไฟฟ้าแห่งชาติ (National Power Transmission Corporation: NPT) ออกจากการไฟฟ้าเวียดนาม (Vietnam Electricity: EVN) และโอนย้ายไปอยู่ภายใต้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า ถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมไฟฟ้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ส่งเสริมการแข่งขันในตลาดไฟฟ้า และเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศในระยะยาว เนื่องจากเวียดนามมีความต้องการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ยานยนต์ไฟฟ้า ศูนย์ข้อมูล และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ส่งผลให้การขยายกำลังการผลิตและโครงข่ายระบบส่งไฟฟ้าให้ทันต่อความต้องการเป็นปัจจัยสำคัญต่อการรักษาความต่อเนื่องของกิจกรรมทาง

เศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งนี้ การแยกกิจการดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาตลาดไฟฟ้าที่มีการแข่งขัน ควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรทรัพยากร ลดข้อจำกัดด้านการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน และสร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะผู้ลงทุนในภาคอุตสาหกรรมที่ต้องการความมั่นคงและความต่อเนื่องในการจัดหาไฟฟ้า

ในเชิงโครงสร้างตลาด การแยกกิจการส่งไฟฟ้าออกจากการไฟฟ้าเวียดนามจะช่วยแบ่งแยกกิจการที่มีลักษณะผูกขาดโดยธรรมชาติ (Natural Monopoly) ออกจากกิจการที่สามารถเปิดให้มีการแข่งขันได้ โดยระบบส่งไฟฟ้าเป็นโครงสร้างพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ที่ไม่เหมาะกับการลงทุนสร้างโครงข่ายซ้ำซ้อน ขณะที่กิจการผลิตไฟฟ้าและการค้าปลีกไฟฟ้าสามารถพัฒนาการแข่งขันได้มากกว่า หากการบริหารระบบส่งไฟฟ้ามีความเป็นอิสระจากผู้ผลิตและผู้จำหน่ายไฟฟ้า ย่อมเอื้อต่อการลดความเสี่ยงจากความขัดแย้งทางผลประโยชน์และการเลือกปฏิบัติในการเข้าถึงโครงข่าย ตลอดจนช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันภายใต้กฎเกณฑ์ที่เป็นธรรมและโปร่งใสมากขึ้น นอกจากนี้ การแยกต้นทุนของกิจการส่ง จำหน่าย และค้าปลีกไฟฟ้าอย่างชัดเจน ยังช่วยเพิ่มความโปร่งใสในการกำหนดต้นทุนและอัตราค่าบริการ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาตลาดไฟฟ้าตามลำดับ ตั้งแต่ตลาดผลิตไฟฟ้าไปจนถึงตลาดค้าส่งและตลาดค้าปลีกที่มีการแข่งขัน อย่างไรก็ตาม การแยกกิจการเพียงอย่างเดียวไม่อาจรับประกันการแข่งขันที่เป็นธรรมได้ หากขาดกฎหมายรองรับ หลักเกณฑ์การเข้าถึงโครงข่ายที่ไม่เลือกปฏิบัติ และกลไกกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น เวียดนามจึงจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กับการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยไฟฟ้า (Law on Electricity) และพัฒนาระบบกำกับดูแลให้สอดคล้องกับโครงสร้างตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป

ประสบการณ์จากต่างประเทศยังสะท้อนให้เห็นว่า การกำหนดขอบเขตหน้าที่ของกิจการผลิตส่ง จำหน่าย และค้าปลีกไฟฟ้าให้ชัดเจนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาตลาดไฟฟ้าที่มีการแข่งขัน โดยจีนแยกกิจการโครงข่ายออกจากกิจการผลิตไฟฟ้า และให้บริษัท State Grid และ China Southern Grid รับผิดชอบการบริหารโครงข่าย ขณะที่สิงคโปร์ให้บริษัทที่รัฐเป็นเจ้าของดูแลโครงข่ายไฟฟ้าควบคู่กับการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการผลิตไฟฟ้า ส่วนญี่ปุ่นแยกกิจการส่งและจำหน่ายไฟฟ้าออกเป็นนิติบุคคลต่างหากภายในกลุ่มบริษัท แม้รูปแบบการดำเนินงานจะแตกต่างกัน แต่แนวทางดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ารัฐยังสามารถรักษาบทบาทในการกำกับดูแลและวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ได้ แม้จะมีการแยกกิจการออกจากกันก็ตาม สำหรับเวียดนาม แม้ได้แยกหน่วยงานดำเนินการระบบไฟฟ้าและตลาดไฟฟ้าแห่งชาติ (National Power System and Market Operator: NSMO) ออกจากการไฟฟ้าเวียดนามแล้ว แต่การไฟฟ้าเวียดนามยังคงมีบทบาทในกิจการผลิต ซื้อขาย และจำหน่ายไฟฟ้า การแยกบริษัทระบบส่งไฟฟ้าแห่งชาติจึงมีนัยสำคัญต่อการเพิ่มความโปร่งใสในการบริหารโครงข่าย และเอื้อต่อการกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ผลิตไฟฟ้าและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องเข้าถึงระบบส่งไฟฟ้าอย่างเท่าเทียม ทั้งนี้ ความสำเร็จของการปฏิรูปจำเป็นต้องอาศัยกลไกกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ การบังคับใช้กฎหมายอย่างต่อเนื่อง และการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการดำเนินงานหรือเพิ่มต้นทุนของระบบไฟฟ้าโดยไม่จำเป็น

การปรับโครงสร้างตลาดไฟฟ้าของเวียดนามอาจส่งผลต่อทั้งต้นทุนการดำเนินธุรกิจและโอกาสในการลงทุน โดยเฉพาะผู้ประกอบการในภาคการผลิตที่ใช้พลังงานสูง ซึ่งจำเป็นต้องติดตามแนวทางกำหนดราคาไฟฟ้า หลักเกณฑ์การซื้อขายไฟฟ้า และเงื่อนไขการเข้าถึงโครงข่ายภายใต้โครงสร้างตลาดใหม่อย่างใกล้ชิด ขณะเดียวกัน การเร่งลงทุนพัฒนาระบบส่งไฟฟ้าเพื่อรองรับแหล่งผลิตไฟฟ้าใหม่ยังอาจเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพด้านวิศวกรรมไฟฟ้า อุปกรณ์ระบบส่งและจำหน่ายไฟฟ้า หม้อแปลงไฟฟ้า ระบบควบคุมและบริหารจัดการพลังงาน ตลอดจนเทคโนโลยีโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ (Smart Grid) เข้าร่วมเป็นผู้จัดหา

อุปกรณ์ ผู้รับเหมา หรือพันธมิตรทางธุรกิจในโครงการที่เกี่ยวข้องได้ นอกจากนี้ การพัฒนาตลาดไฟฟ้าที่มีการแข่งขัน อาจเพิ่มโอกาสสำหรับการลงทุนด้านพลังงานหมุนเวียนและบริการบริหารจัดการพลังงาน อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการควรประเมินความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ กระบวนการอนุมัติโครงการ เงื่อนไขสัญญาซื้อขายไฟฟ้า และความพร้อมของโครงข่ายในแต่ละพื้นที่ควบคู่กันไป โดยภาพรวม การปฏิรูปครั้งนี้จะสร้างผลเชิงบวกต่อ เศรษฐกิจและการลงทุนได้มากขึ้นอย่างแน่นอน ขึ้นอยู่กับความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบาย ความชัดเจนของ กฎเกณฑ์การแข่งขัน และความสามารถในการเร่งลงทุนโครงข่ายให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ไฟฟ้า ซึ่งจะ เป็นปัจจัยสำคัญต่อความมั่นคงด้านพลังงาน ประสิทธิภาพการผลิต และความสามารถในการแข่งขันของ เวียดนามในระยะยาว

3. นำเสนอโอกาส/แนวทาง

การปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าของเวียดนาม โดยแยกระบบส่งไฟฟ้าจากการไฟฟ้าเวียดนาม และพัฒนาตลาดไฟฟ้าให้มีการแข่งขันมากขึ้น อาจช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรทรัพยากร ลดความเสี่ยง จากการเลือกปฏิบัติในการเข้าถึงโครงข่าย และส่งเสริมการลงทุนในกำลังผลิตและโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการไทยที่ลงทุนหรือมีฐานการผลิตในเวียดนาม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้ไฟฟ้า ในปริมาณสูง อาจได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างราคา หลักเกณฑ์การซื้อขายไฟฟ้า และ เงื่อนไขการเชื่อมต่อระบบไฟฟ้า ขณะเดียวกัน ความล่าช้าในการพัฒนากำลังผลิตและโครงข่ายยังเป็นความเสี่ยง ต่อความต่อเนื่องในการดำเนินธุรกิจและต้นทุนการผลิตในระยะยาว

ผู้ประกอบการไทยทั้งในประเทศและในเวียดนามควรติดตามการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยไฟฟ้า การปรับปรุงแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าแห่งชาติฉบับที่ 8 (PDP8) ตลอดจนหลักเกณฑ์ตลาดไฟฟ้าขายส่งและ ตลาดค้าปลีกที่ทยอยประกาศใช้ เพื่อประเมินแนวโน้มต้นทุนพลังงานและวางแผนการลงทุนอย่างเหมาะสม สำหรับกิจการที่มีฐานการผลิตในเวียดนาม ควรพิจารณาความมั่นคงในการจัดหาไฟฟ้า เงื่อนไขสัญญาซื้อขายไฟฟ้า (PPAs) และความพร้อมของโครงข่ายในแต่ละพื้นที่ ควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและพิจารณา ทางเลือกด้านพลังงานหมุนเวียน เพื่อลดความเสี่ยงจากความผันผวนของต้นทุนและข้อจำกัดด้านการจัดหาไฟฟ้า

การเร่งลงทุนเพื่อขยายกำลังผลิตและพัฒนาโครงข่ายไฟฟ้าของเวียดนามเปิดโอกาสให้ ผู้ประกอบการไทยที่มีความเชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมไฟฟ้า อุปกรณ์ระบบส่งและจำหน่ายไฟฟ้า หม้อแปลงไฟฟ้า ระบบควบคุมและบริหารจัดการพลังงาน ตลอดจนเทคโนโลยีโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ (Smart Grid) ขยายการส่งออก สินค้าและเข้าร่วมเป็นผู้จัดหาอุปกรณ์ ผู้รับเหมา หรือพันธมิตรทางธุรกิจโครงการพลังงานของเวียดนาม นอกจากนี้ การเปิดให้มีการแข่งขันในตลาดไฟฟ้ามากขึ้นอาจสร้างโอกาสด้านพลังงานหมุนเวียนและบริการเพิ่ม ประสิทธิภาพการใช้พลังงาน ทั้งนี้ ผู้ประกอบการควรประเมินข้อกำหนดด้านการลงทุน การอนุมัติโครงการ และเงื่อนไขทางการค้าอย่างรอบคอบ โดยความสำเร็จในการเข้าถึงโอกาสดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับความชัดเจนของ กฎระเบียบ ความเป็นธรรมในการแข่งขัน และความสามารถของเวียดนามในการพัฒนาโครงข่ายไฟฟ้า ให้รองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างเพียงพอ